

15. Koszary arcyksięcia Fryderyka (Plac Księcia Józefa Poniatowskiego, ul. Wojska Polskiego)

Wielki kompleks koszarowy wystawiono w 1895 roku i nazwano imieniem arcyksięcia Fryderyka Habsburga, jednego z głównych dowódców armii austro-węgierskiej. Liczył 22 obiekty położone na stokach wzgórza Mały Jaworowy. Mieściły one 100. pułk piechoty im. księcia Starhemberga, 3. pułk piechoty im. arcyksięcia Karola,

31. pułku obrony krajowej „Teschen”, razem około 2000 żołnierzy pod dowództwem 70 oficerów. Najważniejszy był budynek sztabu, obok stała wartownia, a za nimi trzy budynki batalionowe wzniesione wzdłuż placu ćwiczeń (przy ul. Wojska Polskiego). Pozostałe obiekty znajdują się przy ul. gen. W. Sikorskiego, natomiast dawne koszary obrony krajowej, mieszczące dziś Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, przy ul. J. I. Kraszewskiego. W 1880 i 1906 roku w Cieszynie i okolicy odbyły się manewry z udziałem cesarza Franciszka Józefa I i całego austro-węgierskiego dowództwa wojskowego.

Koszary służyły austriackiemu wojsku do końca I wojny światowej. W nocy z 31.10. na 1.11.1918 roku oficerowie cieszyńskiego garnizonu polskiej narodowości przejęli władzę nad wojskiem oraz strategicznymi punktami w mieście. Przekazali władzę Radzie Narodowej dla Księstwa Cieszyńskiego. Koszary przejęło Wojsko Polskie. W okresie międzywojennym stacjonował w nich IV Pułk Strzelców Podhalańskich. Obecnie znajdują się w nich mieszkania, placówki oświatowe oraz oddział Straży Granicznej.

Od zabudowań koszarowych przechodzimy ul. Błogocką i dalej skręcamy w prawo, by ul. Ogrodową zejść na ul. J. I. Kraszewskiego, gdzie znajduje się

16. Dom Dziecka (ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 2)

Z okazji 50. rocznicy panowania cesarza Franciszka Józefa I w 1898 roku, Cieszyńska Kasa Oszczędności wystawiła nowy sierociniec imienia cesarza i jego, tragicznie zmarłej tego roku, żony Elżbiety (Sisi). Przestronny i wygodny piętrowy budynek, projektu miejskiego inżyniera Marka Dalfa, powstał w willowej dzielnicy miasta (obecnie ul. J. I. Kraszewskiego) i do dzisiejszego dnia służy swemu celowi.

Po prawej stronie Domu Dziecka biegnie ścieżka przez Lasek Miejski. Za Domem znajduje się pomnik księcia Mieszka I, w miejscu gdzie dawniej wznosił się

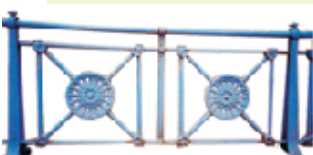

17. Dawny pomnik cesarza Franciszka Józefa I (Lasek Miejski, dojście od ul. I. Kraszewskiego)

Gdy w 1910 roku w naddunajskiej monarchii uroczystie obchodzono 80. urodziny cesarza Franciszka Józefa I, cieszyńscy kupcy i przemysłowcy założyli komitet budowy pomnika monarchy. Projekt w stylu geometrycznej secesji sporządził Józef Obeth, wychowanek Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu. W Łasku Miejskim, nad ul. Franciszka Józefa (obecnie ul. 3 Maja), zwrócony w stronę Mostu Jubileuszowego (dziś Most Wolności) stanął obelisk z fontanną u podstawy, ozdobiony marmurowym popiersiem cesarza i flankowany dwoma ramionami z kamiennymi ławkami.

Po I wojnie światowej uszkodzone popiersie cesarza przeniesiono do muzealnego lapidarium, a w 1931 roku w jego miejscu odsłonięto posąg pierwszego księcia cieszyńskiego Mieszka I, dłuta Jana Raszki.

Spod pomnika schodzimy w dół ścieżką, by znaleźć się na dawnej ulicy Franciszka Józefa. Dzisiaj to

18. ul. 3 Maja

Ulica ta powstała w dynamicznie rozwijającej się pod koniec XIX wieku części miasta, łączącemu starą część Cieszyna z położonym za Olzą dworcem kolejowym i szybko rozwijającą się nową zachodnią dzielnicą (obecnie Czeski Cieszyn).

Przy ul. 3 Maja, nad kanałem Młynówki wznosi się tzw. „Mostek Otto Wagnera” o oryginalnych żelaznych balustradach z motywem słonecznika. Ich wzór zaprojektował w 1894 roku, dla Wiedeńskiej Kolei Miejskiej, znany wiedeński architekt Otto Wagner - „ojciec europejskiego modernizmu”. W balustradach tych autor zaszyfrował swe inicjały słonecznik symbolizuje literę „O”, a poręczę wokół niego to „W”.

Idąc ul. 3 Maja w dół dochodzimy do granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Czeską Republiką na rzece Olzie. Obydwa państwa łączą

19. Dawny „Most Jubileuszowy” (Most Wolności)

Otwarto go w dniu urodzin Franciszka Józefa I, 18 sierpnia 1903 roku, jako tzw. Most Jubileuszowy, z okazji 55. lat panowania cesarza.

Była to metalowa konstrukcja o trzech przęsłach wsparta na czterech kamiennych filarach z secesyjnymi balustradami. Przy wejściach na most umieszczono wysokie pylony z marmurowymi tablicami z polskimi i niemieckimi napisami: „Most Cesarza Franciszka Józefa” - „Kaiser Franz Josef-Brücke”.

Most zniszczyły we wrześniu 1939 roku wycofujące się przed hitlerowcami polskie wojska. W 1947 roku powstał prowizoryczny, zniesiony przez powódź w 1970 roku. Obecny został wybudowany w roku 1974.

Po przejściu Mostu Wolności, wita nas

CZESKI CIESZYN (ČESKÝ TĚŠÍN)

Za mostem, po lewej stronie ul. Střelnični znajduje się

20. Dawna Strzelnica (ul. Střelnični)

Wystawiło ją w 1882 roku Cieszyńskie Towarzystwo Strzeleckie, założone w 1795 roku. Honorowy patronat nad Towarzystwem, które nawiązywało do tradycji bractw kurkowych, sprawował książę Albert Sasko-Cieszyński, a po nim jego następcy. Obiekt Strzelnicy powstał wg planów arcyksiążęcego budowniczego Gustawa Raimuna. Składał się na niego budynek dla strzelców (obecna sala widowiskowa) oraz dwa stanowiska strzeleckie z torami długości 230 i 400 kroków. Oficjalnego otwarcia dokonał arcyksiążę Albrecht Habsburg. W 1890 roku poszerzono Strzelnicę o restaurację i salę z kopułą oraz ujednolicono jego architekturę zewnętrzną. Tak odnowiony obiekt wizytował w 1890 roku cesarz Franciszek Józef I, który zainicjował także zawody strzeleckie.

Towarzystwo Strzeleckie przestało istnieć w 1945 roku. Obecnie gospodarzem obiektu jest „Ośrodek Kulturalno-Społeczny „Strzelnica” (Kulturní a společenské středisko „Střelnice”).

W perspektywie ul. Střelnični widoczny jest kolejny obiekt na szlaku:

21. Dworzec Kolejowy (ul. Nádražni)

„Kolej Koszycko - Bogumińska”, była najkrótszym połączeniem Węgier z Niemcami, łączyła Budapeszt, poprzez słowackie Koszyce i Bogumín na Śląsku Cieszyńskim, z Berlinem. W 1869 roku doprowadzono jej linię do Cieszyna, a dwa lata później powstał pierwszy budynek dworcowy. Po wybudowaniu „Kolei Miast Śląskich” z Kojetína do Bielska w 1889 roku powstał obecny dworzec, jako ceglana budowla w stylu neorenesansowym z reprezentacyjną halą oraz restauracją.

Kolej odegrała dużą rolę w rozwoju gospodarczym całego regionu. Przez dworzec przechodziły wielkie ilości podróźnych, towarów i surowców, m.in. węgiel z zagłębia ostrawsko-karwińskiego, słowacka ruda żelaza i miejscowe plody rolne. Na dworcu witano także cesarza Franciszka Józefa I podczas jego podróży do Cieszyna. Do dzisiejszych czasów odrestaurowany cieszyński dworzec jest ważnym regionalnym węzłem komunikacyjnym.

Od dworca kolejowego kierujemy się w prawo ul. Nádražni, a następnie jej przedłużeniem, ul. Příční dochodzimy do dawnych Alei arcyksięcia Albrechta (Masarykovy sady). Przed nami wznosi się

22. Kościół Serca Jezusowego (Masarykovy sady 24)

Przedstawiciele zakonu Jezuitów, którzy do Cieszyna przybyli z sąsiedniej Galicji, postanowili założyć swą placówkę nad Olzą. Do swjej idei przekonali biskupa wrocławskiego Geoga Koppa i arcyksięcia Albrechta Habsburga. Dzięki ich fundacji w latach 1891-1894 powstała neogotycka, jednowieżowa, halowa świątynia według projektu wiedeńskiego architekta Ludwiga Zatzka. Przy kościele powstała także plebania i dom konwentu jezuitów. Arcyksiążęcą fundacją kościoła upamiętniają umieszczone wysoko w prezbiterium trzy tablice z czerwonego marmuru.

W kościele od 1904 roku znajdują się relikwie, urodzonego w Cieszynie, świętego Melchiora Grodzieckiego. Po podziale Cieszyna w 1920 roku kościół ten stał się główną świątynią katolicką Czeskiego Cieszyna.

Wychodząc z kościoła Serca Jezusowego kierujemy się w lewo i dawnymi Alejami arcyksięcia Albrechta (Masarykovy sady) dochodzimy do Mostu Przyjaźni pod cieszyńską Górą Zamkową, punkt wyjścia naszego szlaku.

23. Dawne Aleje arcyksięcia Albrechta (Masarykovy sady)

W roku 1813 na polecenie księcia Alberta Sasko-Cieszyńskiego nadleśniczy Dünnbier założył park w dzielnicy Saska Kepa (na cześć imienia księcia) na rzucie trójkąta. Osie kompozycyjne stanowiły trzy promieniste aleje, których widokowym zamknięciem był taras w narożniku Pałacu Myśliwskiego.

Szerokie Aleje obsadzono licznymi drzewami i krzewami, wśród których ukryty był posąg św. Jana Nepomucena oraz secesyjny pomnik Fryderyka Schillera z białego kararyjskiego marmuru. W XIX w. wystawiono wiele reprezentacyjnych willi, położonych w ogrodach z nieodłącznymi magnoliami. W 1874 roku powstały dwie dwupiętrowe kamienice mieszczące biura dyrekcji arcyksiążęcej Komory Cieszyńskiej. W okresie okupacji hitlerowskiej budziły powszechną grozę, gdyż mieściło się w nich gestapo.

W tym miejscu kończymy spacer szlakiem cieszyńskich książąt z rodu Habsburgów, nie zapominając, że okres ich panowania, chociaż wywołuje wiele pytań i jest źródłem wielu kontrowersji, pozostawił wiele trwałych śladów wzbogacających kulturę i tradycję Cieszyna i Śląska Cieszyńskiego.

tekst: Mariusz Makowski
redakcja: Renata Karpińska
projekt graficzny: Joanna Rzepka-Dziedzic/www.projektownia.com/
fot.: M. Makowski, J. Rzepka-Dziedzic, R. Karpińska
W publikacji wykorzystano także zdjęcia ze zbiorów Muzeum Śląska Cieszyńskiego oraz publikacji: H. Wawreczka, M. Makowski, J. Spyra „Cieszyn i Czeski Cieszyn na starych widokówkach i fotografiach”, WART, Nebory, 1999.

wydawca

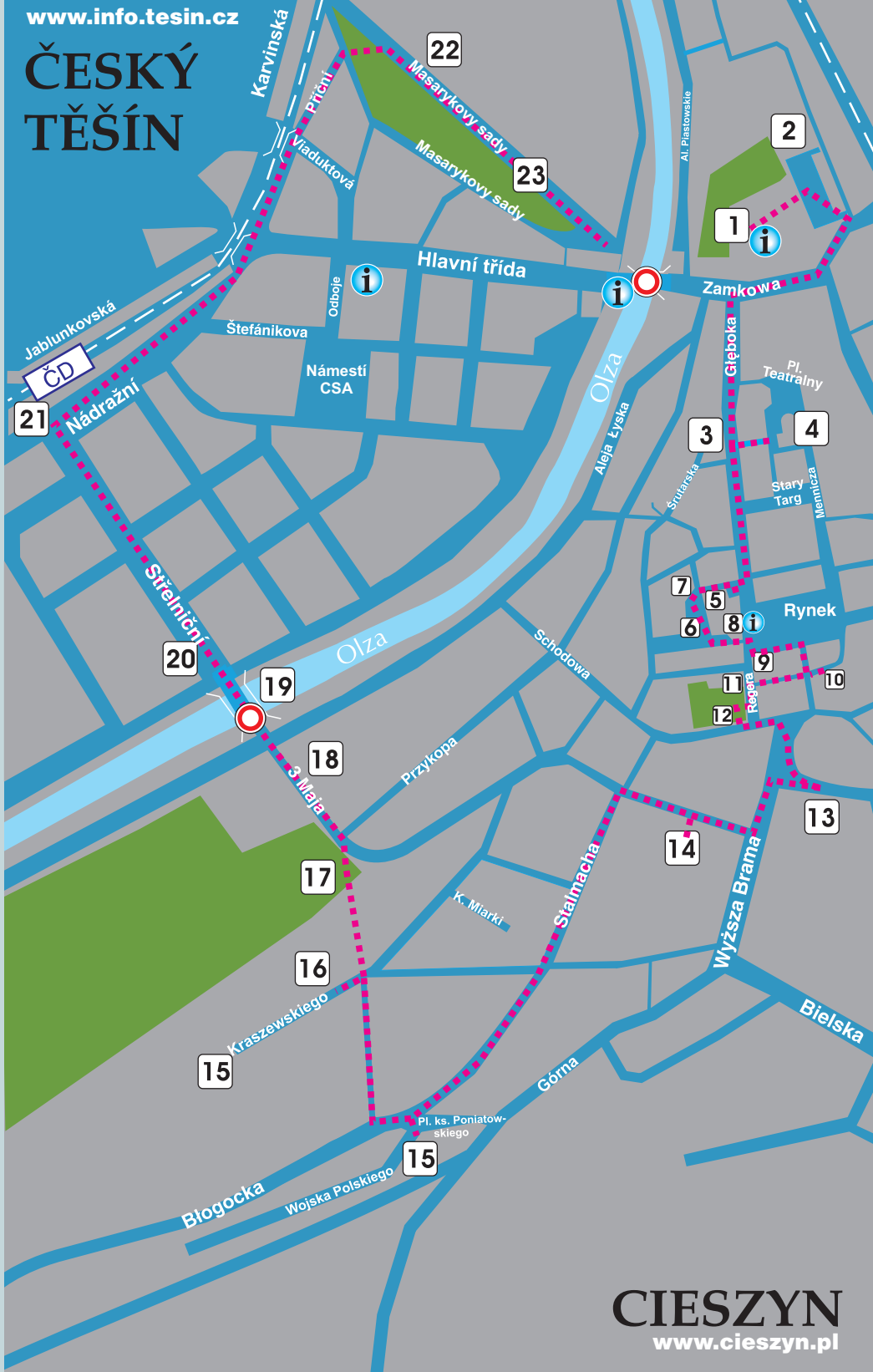
**Biurowiec Promocji i Informacji
Urząd Miejski**
Rynek 1/43-400 Cieszyn
tel. 33 4794 240-3
tel. 33 4794 303
promocja@um.cieszyn.pl

www.cieszyn.pl

www.info.tesin.cz

ČESKÝ TĚŠÍN

- 1. Pałac Myśliwski
- 2. Dawny Arcyksiążęcy Browar Zamkowy
- 3. „Hotel Austria”
- 4. Teatr
- 5. Kościół parafialny p. w. św. Marii Magdaleny (Podominański)
- 6. Plac Dominikański
- 7. Sejm i Sąd Ziemi
- 8. Ratusz
- 9. Hotel „Pod Brunatnym Jeleniem”
- 10. Dawne Gimnazjum Katolickie
- 11. Pałac Larischów
- 12. Park Pokoju
- 13. Sąd Rejonowy
- 14. Budynek dawnej Miejskiej Szkoły Ludowej
- 15. Koszary arcyksięcia Fryderyka
- 16. Dom Dziecka
- 17. Dawny pomnik cesarza Franciszka Józefa I
- 18. ul. 3 Maja
- 19. Dawny „Most Jubileuszowy”
- 20. Dawna Strzelnica
- 21. Dworzec Kolejowy
- 22. Kościół Serca Jezusowego
- 23. Dawne Aleje arcyksięcia Albrechta

Cieszyńskie Centrum Informacji

Rynek 1, 43-400 Cieszyn
tel. 033 4794 248-9
mci@um.cieszyn.pl
www.cieszyn.pl
www.olza.pl

Informacja turystyczna

ul. Zamkowa 3a,b,c
43-400 Cieszyn
tel. 033 851 08 21
info@zamekcieszyn.pl
www.zamekcieszyn.pl

Regionalni informacni centrum

(Regionalne Centrum informacji)
Hlavní třída 15
tel. +420 558 711 866
itesin@muzeumct.cz
www.muzeumct.cz

Agentura příhraničních informací

(Agencja Informacji Przygranicznej)
Hlavní 1a
Český Těšín
tel. +420 558 711 474
rsts@tesin.cz
http://euroregion.infoREG.cz

Mariusz Makowski

**SZLAK KSIĄŻĄT CIESZYŃSKICH
HABSBURGOWIE**

Cieszyn 2007

